

ОДЕСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

КРУКОВСЬКИЙ ДМИТРО ВАЛЕРІЙОВИЧ

УДК: 338.439.025

**РЕСУРСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ
ХАРЧОВИХ ПІДПРИЄМСТВ**

08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Одеса – 2014

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет» Міністерства аграрної політики та продовольства України.

Науковий керівник: доктор економічних наук, професор
МАРМУЛЬ Лариса Олександрівна,
Одеська національна академія харчових технологій,
професор кафедри менеджменту та логістики.

Офіційні опоненти: доктор економічних наук
Гулей Анатолій Іванович,
ПрАТ "Українська міжбанківська валютна біржа",
голова правління;

доктор економічних наук, доцент
БУЛЮК Віталій Вікторович,
Херсонська митниця Міністерства доходів і зборів
України, начальник.

Захист відбудеться «27» серпня 2014 року о 11-00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 41.088.04. в Одеській національній академії харчових технологій за адресою: 65039, м. Одеса, вул. Канатна, 112, конференц-зала.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Одеської національної академії харчових технологій за адресою: 65039, м. Одеса, вул. Канатна, 112.

Автореферат розісланий «25» липня 2014 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

І.С. Кайтанський

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Подальший розвиток продовольчого ринку країни, зміна його кон'юктури та збільшення присутності західних корпорацій у сфері виробництва продуктів харчування вимагають посилення конкурентних позицій та конкурентоспроможності вітчизняних підприємств харчової промисловості. У процесі жорсткої конкуренції із всесвітньовідомими харчовими підприємствами та товарними брендами особливої ваги набуває всебічне вивчення та використання конкурентних переваг харчових підприємств. У цьому контексті велике значення має вивчення та практичне використання ресурсного потенціалу конкурентоспроможності.

Необхідно зазначити, що ресурсний потенціал конкурентоспроможності харчових підприємств формують не лише виняткові умови аграрного продовольчого виробництва та його унікальні ресурси. Мова йде також про фінансово-економічну стійкість, організацію виробничо-операційних процесів, маркетингові стратегії та менеджмент харчових підприємств. Важливе значення має конкурентоспроможність продовольчих товарів, яка може розумітися як інтегральна характеристика ефективності використання всіх складових ресурсного потенціалу. З ресурсним потенціалом тісно пов'язані процеси ресурсозбереження, енергоощадності, інноваційного, інвестиційного та кадрового забезпечення підприємств галузі. Їх всебічна оптимізація, у свою чергу, теж сприяє підвищенню конкурентоспроможності харчових підприємств та харчової галузі у цілому.

З іншої сторони, потреби населення країни та світу у якісних та різноманітних продуктах харчування зростають. Це постійно вимагає всебічного удосконалення їх виробництва, переробки продовольчої сировини на інноваційних засадах, застосування сучасних маркетингових стратегій реалізації продукції, управління конкурентоспроможністю на ресурсних засадах. Рациональне ресурсокористування та підвищення прибутковості харчових підприємств сприяє підвищенню їх інноваційно-інвестиційної привабливості, фінансової стійкості, отже, конкурентоспроможності. Конкурентоспроможне функціонування та розвиток харчових підприємств супроводжується також значними екологічними та соціальними ефектами. Мова йде про м'який вплив на довкілля більшості з харчових виробництв, підвищення зайнятості трудових ресурсів, покращення якості готової продукції і на цій основі – стандартів споживання та життя населення.

Проблеми формування та підвищення конкурентоспроможності були і залишаються предметом досліджень провідних вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів. Так, теоретичні та методичні засади розвитку конкуренції, конкурентних відносин, конкурентоспроможності, визначення її рівня, стратегічного управління висвітлені у працях П.П.Борщевського, В.В. Булюка, Б.М.Данилишина, Л.В.Дейнеко, Л.В.Євчук, А.О.Заїнчковського, І.О.Іртищевої, О.О.Красноручького, А.В.Ключник, В.В.Лагодієнка, П.М.Макаренка, М.Й.Маліка, Л.О.Мармуль, Т.Л.Мостенської, О.Б.Наумова, Л.М. Потьомкіна, В.В.Прядка, П.Т.Саблука, О.А.Сарапіної, М.П.Сичевського, В.І.Топіхи,

К.С.Шапошнікова та ін. Серед зарубіжних авторів класичними є роботи І.Ансоффа, Дж.Б.Кларка, Ф.Котлера, П.Самуельсона, М.Портера, Й.Шумпетера та ін. авторів. Вони досліджували природу конкуренції, її види та прояви конкурентоспроможності.

Проте поглибленого вивчення потребує структура та динаміка ресурсного потенціалу конкурентоспроможності харчових підприємств, організація його моніторингу та контролю, оцінка ефективності використання, стратегії управління конкурентоспроможністю на ресурсній основі. Актуальність та практична значимість окресленого кола проблем зумовили вибір теми, мету, завдання, предмет та об'єкт, новизну та основні результати дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана відповідно до плану науково-дослідної теми економічного факультету Херсонського державного аграрного університету «Організаційно-економічний механізм функціонування підприємницьких структур, систем ціноутворення, фінансово-кредитних відносин, страхування» (номер державної реєстрації 0102U003197). В межах вказаної теми автором здійснена ідентифікація ресурсного потенціалу конкурентоспроможності підприємств основних харчових галузей, виявлені умови його використання, обґрунтовані підходи до організації моніторингу та контролю, формування стратегії управління підвищенням конкурентоспроможності на ресурсних засадах.

Мета та завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є обґрунтування теоретико-методичних засад та розробка практичних рекомендацій з формування та раціонального використання ресурсного потенціалу підвищення конкурентоспроможності харчових підприємств. Досягнення поставленої мети ґрунтувалося на вирішенні наступних завдань:

- дослідити теоретичні аспекти теми та обґрунтувати напрями підвищення конкурентоспроможності харчових підприємств на ресурсних засадах;
- розробити концепцію організаційно-економічного механізму підвищення конкурентоспроможності харчових підприємств на ресурсних засадах;
- обґрунтувати методичні засади оцінки ефективності ресурсного забезпечення конкурентоспроможності харчових підприємств;
- сформулювати інструментарій аналізу конкурентоспроможності харчових підприємств у розрізі їх ресурсокористування;
- розробити методичні підходи до організації моніторингу і контролю рівня конкурентоспроможності харчових підприємств та ресурсного забезпечення її підвищення;
- розвинути визначення інноваційності виробництва як важливого ресурсу конкурентоспроможності харчових підприємств;
- обґрунтувати напрями впровадження інновацій у харчових підприємствах;
- виявити додаткові джерела інвестування у підвищення конкурентоспроможності харчових підприємств та її ресурсного забезпечення.

Об'єктом дослідження є процеси формування та реалізації ресурсного потенціалу конкурентоспроможності харчових підприємств та підвищення її рівня на ресурсній основі.

Предметом дослідження є теоретичні, методичні та практичні аспекти формування та раціонального використання ресурсного потенціалу підвищення конкурентоспроможності харчових підприємств.

Методи дослідження. Теоретичні та методологічні засади дисертаційної роботи сформовані на основі фундаментальних положень економічної теорії, економіки підприємств, власне конкурентоспроможності харчових підприємств та її ресурсного потенціалу. Важливе значення мали праці вітчизняних та зарубіжних авторів з вказаної проблематики, системно-структурний аналіз причинно-наслідкових зв'язків між явищами і процесами, які супроводжують зростання конкурентоспроможності харчових підприємств.

При вирішенні безпосередніх завдань дослідження використовувалися методи: історичний (при обґрунтуванні змін у рівнях конкурентоспроможності харчових підприємств та у величині та структурі її ресурсного потенціалу), монографічний (при формуванні уявлень про організацію моніторингу та контролю за рівнем конкурентоспроможності та її ресурсним забезпеченням), SWOT-аналізу (при визначенні ефективності використання ресурсного потенціалу харчових підприємств), бальних та рейтингових оцінок (при обґрунтуванні управлінських рішень щодо ресурсів підвищення конкурентоспроможності на перспективу), економіко-статистичні (при оцінці та аналізі конкурентоспроможності харчових підприємств та ресурсного потенціалу її підвищення), графічний (при інтерпретації отриманих результатів), моделювання (при обґрунтуванні перспектив підвищення конкурентоспроможності).

Інформаційну базу дослідження утворюють нормативно-законодавчі акти України, матеріали Державної служби статистики України, Головного управління статистики у Херсонській області, Департаменту агропромислового розвитку Херсонської обласної державної адміністрації дані річних та фінансових звітів харчових підприємств, дані періодичних видань, аналітичних оглядів, власних спостережень.

Наукова новизна одержаних результатів. дисертаційного дослідження полягає в обґрунтуванні теоретико-методичних засад та розробці практичних рекомендацій з формування та раціонального використання ресурсного потенціалу підвищення конкурентоспроможності харчових підприємств. Найбільш важливі наукові результати, отримані в процесі дослідження та їх наукова новизна полягають у наступному:

вперше:

- розроблено концепцію організаційно-економічного механізму підвищення конкурентоспроможності харчових підприємств на ресурсних засадах, який забезпечує реалізацію етапів впровадження та використання стратегічного управління ресурсним потенціалом харчового підприємства, з використанням податкових та інвестиційних складових, інститутів фінансування інновацій, маркетингових стратегій та інновацій;

удосконалено:

- методичні засади оцінки ефективності ресурсного забезпечення конкурентоспроможності харчових підприємств з використанням порівняних показників, балів та рейтингів ресурсокористування та рівнів конкурентоспроможності;

- інструментарій аналізу конкурентоспроможності харчових підприємств у розрізі їх галузевої приналежності та розміщення, ресурсокористування та інноваційності виробництва, оцінки сировинних ресурсів через доступність сировинних зон, характер постачання та переробки;

- методичні підходи до організації моніторингу і контролю рівня конкурентоспроможності харчових підприємств та ресурсного забезпечення її підвищення із застосуванням показників ресурсовіддачі та ресурсозбереження, фінансово-економічної стійкості, собівартості та якості продукції, рентабельності виробництва, продуктивності праці та ефективності управління;

дістали подальший розвиток:

- визначення інноваційності виробництва як важливого ресурсу конкурентоспроможності харчових підприємств через кількість впровадження інновацій, інноваційні зразки продукції та технології;

- обґрунтування напрямів впровадження інновацій у харчових підприємствах: по лініях ресурсокористування, оптимізації виробничо-операційних процесів, фінансово-економічної стійкості, маркетингової діяльності, управління;

- виявлення напрямів підвищення конкурентоспроможності харчових підприємств на ресурсних засадах, а саме: поглиблення переробки продовольчої сировини, активізація інноваційно-інвестиційних ресурсів, удосконалення виробничо-операційних процесів, підвищення ефективності трудових ресурсів та управління підприємствами;

- обґрунтування додаткових джерел інвестування у підвищення конкурентоспроможності харчових підприємств та її ресурсного забезпечення через активізацію експортно-імпоротної діяльності, удосконалення маркетингових стратегій реалізації продукції.

Практичне значення одержаних результатів. Результати дисертаційного дослідження мають теоретичне та практичне значення і можуть бути використані при проведенні аналогічних досліджень ресурсного потенціалу конкурентоспроможності харчових підприємств.

Висновки і рекомендації, отримані у процесі дослідження, використовуються у практичній діяльності: Департаменту економічного, регіонального розвитку та торгівлі Херсонської обласної державної адміністрації (довідка № 8-600-5/358 від 19.02.2014 р.); ПАТ «Херсонський хлібокомбінат» (довідка № 795-03/30 від 12.03.2014 р.); ТОВ «Асоціація дитячого харчування «Завод дитячого харчування»» (довідка № 01-03/104 від 25.03.2014 р.); у навчальному процесі Херсонського державного аграрного університету (довідка № 65-05/220 від 16.04.2014 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота є завершеним науковим дослідженням і містить висновки та результати дисертанта щодо

обґрунтування та реалізації шляхів та засобів підвищення конкурентоспроможності ресурсного потенціалу харчових підприємств. Усі розробки викладені у дисертації, отримані здобувачем самостійно і знайшли відображення в опублікованих працях автора. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, у дисертації використані лише ті положення, що є результатом особистих досліджень здобувача.

Апробація результатів дисертації. Розробки, рекомендації і висновки виконаної дисертаційної роботи доповідались, обговорювались і одержали позитивну оцінку на: Міжнародній науковій практичній конференції «Бъдещето въпроси от света на науката – 2011» (Софія, 17-25 декември 2011 г.); Międzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji «Strategiczne pytania światowej nauki – 2012» (Przemysl, 07-15 lutego 2012 r.); Всеукраїнській науково-практичній Інтернет-конференції викладачів, молодих учених та студентів «Актуальні аспекти розвитку підприємств аграрної сфери: облік, аудит та фінансування» (Херсон, 18-19 листопада 2013 р.); щорічних науково-практичних конференціях професорсько-викладацького складу Херсонського державного аграрного університету (2011-2013 рр.).

Публікації. Основні положення та результати дослідження опубліковані у 8 наукових працях, з яких 5 – у наукових фахових виданнях. Загальний обсяг праць складає 3,1 друк. арк., у т.ч. 2,5 друк. арк. у фахових виданнях.

Структура і обсяг дисертації. Дисертаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг дисертації становить 198 сторінок, із них 1178 сторінок основного тексту. Робота містить 24 таблиці, 12 рисунків, 3 додатки. Список використаних джерел охоплює 187 найменувань на 19 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У першому розділі «**Теоретико-методичні засади формування та реалізації ресурсного потенціалу конкурентоспроможності харчових підприємств**» здійснено визначення економічної сутності та особливостей ресурсного потенціалу у системі категорій конкурентоспроможності та конкурентоспроможного розвитку харчових підприємств, визначено організаційні основи здійснення моніторингу, контролю та стандартизації якості продукції як важливого складника ресурсного потенціалу, визначено методичні засади оцінки ефективності використання ресурсного потенціалу конкурентоспроможності харчових підприємств.

Конкурентоспроможність харчових підприємств у широкому економічному розумінні означає їх переваги перед іншими суб'єктами господарювання харчової або інших галузей у процесі функціонування та розвитку. Її важливими складовими є ресурсна, організаційно-економічна, управлінська. Якщо організаційно-економічна (визначається структурою підприємства, організацією виробництва та операційних процесів, здатністю реагувати на динаміку та інші зміни ринку) та управлінська (визначається

ефективністю менеджменту підприємства та прийняття управлінських рішень) складові є більш однорідними та прийнятними для формалізації, то ресурсна складова розуміється як більш різнопланова, динамічна та менше досліджена.

Доведено, що ресурсний потенціал конкурентоспроможності харчових підприємств формують власне їх сировинні, матеріально-технічні, трудові, фінансово-економічні, інноваційно-інвестиційні, інформаційні ресурси, а також фінансово-економічна стійкість та якість і споживчі властивості готової продукції у сприятливому порівнянні з її собівартістю та ціною (рис. 1). Таке розуміння деталізує структуру ресурсного потенціалу конкурентоспроможності відносно його загального визначення та ідентифікує місце у системі категорій конкурентоспроможності харчових підприємств. Окремо слід наголосити на необхідність включення у склад інформаційних ресурсів, крім оргтехніки, комп'ютерних мереж, різних баз даних, рекламної продукції та діяльності.

Рис. 1. Структура ресурсного потенціалу конкурентоспроможності харчових підприємств

На ефективність використання ресурсного потенціалу харчових підприємств визначальний вплив здійснюють як внутрішні, так і зовнішні чинники. Мова йде про етапи життєвого циклу розвитку того або іншого харчового підприємства, рентабельність виробництва та рівень його інноваційності й сталості, співвідношення та динаміку попиту на ті або інші товари, ємність ринку, цінову, податкову, кредитну, митну, соціальну політику, державний протекціонізм, діяльність конкурентів. Їх врахування дозволяє визначити принципи використання ресурсного потенціалу конкурентоспроможності харчових з метою її підвищення. Це, насамперед, доцільності, економічності, енерго- та ресурсозбереження, комплексності,

взаємозв'язку та узгодженості, гнучкості та відповідності, перманентної модернізації, безпеки для здоров'я споживачів.

На нашу думку, певні особливості має організаційно-економічний механізм використання ресурсного потенціалу конкурентоспроможності харчових підприємств. Він передбачає задіяння не тільки фінансово-економічних, інноваційно-інвестиційних та організаційно-управлінських важелів, але й систем моніторингу, контролю та стандартизації якості готової продукції. Це вимагає створення відповідних підрозділів та задіяння фахівців відповідного профілю. Важливе місце у структурі організаційно-господарського механізму належить реструктуризації (виробничо-ресурсній, фінансовій, організаційно-економічній) харчових підприємств з метою підвищення конкурентоспроможності, а також використанню дієвих стратегій розвитку – маркетингових та ресурсних, розвитку інтеграційних процесів та кооперації з аграрними підприємствами з огляду на специфіку виробництва.

Організація моніторингу, контролю та стандартизації якості готової харчової продукції є не тільки важливою складовою організаційно-економічного механізму використання ресурсного потенціалу конкурентоспроможності харчових підприємств. Вона направлена на виявлення резервів її підвищення. Слід зазначити, що в Україні такий моніторинг на рівні підприємств ведеться не системно або не послідовно. Єдині державні стандарти щодо складу та якості продуктів харчування відсутні або не дотримуються. Особливо це стосується домішок до складу натуральної сировини та їх пропорцій, використання синтетичних речовин та консервантів. Маркування «Без ГМО» також не викликає довіри, оскільки його джерела та порядок не вказуються. Порядок видачі сертифікатів якості та відповідності не розроблений та потребує обґрунтування у відповідності до стандартів СОТ та ЄС.

Важливим ресурсом підвищення конкурентоспроможності вітчизняних харчових підприємств традиційно є якісна сільськогосподарська сировина. Проте вона часто заміщується дешевими імпортними аналогами (пальмова олія, яєчний порошок, порошкове молоко тощо). Дуже мало виробляється органічної продовольчої продукції. Тому важливе значення має створення відповідних інтеграційних ланцюгів по лінії виробництво-переробка-реалізація із суцільним моніторингом, контролем та сертифікацією якості продовольчих товарів.

Доведено, що у методиці визначення ефективності використання ресурсного потенціалу харчових підприємств важливу роль відіграє SWOT-аналіз ресурсного забезпечення, зовнішнього середовища господарювання, конкурентних переваг. Особливого значення набувають бальні та рейтингові оцінки рівнів та ресурсів конкурентоспроможності. Вони дозволяють обґрунтовувати управлінські рішення щодо ресурсів її підвищення на перспективу.

У другому розділі «**Аналіз та оцінка рівня конкурентоспроможності та ефективності використання ресурсного потенціалу харчових підприємств**» здійснено оцінку та аналіз рівня конкурентоспроможності харчових

підприємств, їх сировинно-ресурсного забезпечення, проблем використання інноваційної складової ресурсного потенціалу конкурентоспроможності.

Підприємства харчової промисловості відіграють значну роль в економіці України та її окремих регіонів. У її структурі виділяється 20 основних галузей, на які приходиться майже 20,0% обсягу реалізації продукції промислового комплексу у вартісному виразі. Провідну роль при цьому мають підприємства олієжирової, борошномельної та круп'яної, кондитерської, м'ясопереробної, молокопереробної галузей, виробництва напоїв (13,3-15,5%). Підприємства вказаних галузей, а також плодоовочеконсервної та виноробної, визначають спеціалізацію Херсонської області. Нами визначено, що за рівнем коефіцієнтів випередження підприємства області мають середній рейтинг по відношенню до середньодержавного показника. Найближчі їх конкуренти у Запорізькій, Миколаївській області його випереджають, в Одеській – розвиваються повільніше.

Розраховано, що згідно коефіцієнтів галузевого випередження, найбільш динамічно в останні 5 років функціонують олієжирові, м'ясопереробні та кондитерські підприємства. Необхідно відзначити натомість повільні зрушення у структурі собівартості продовольчої продукції. Так, на матеріальні витрати традиційно приходиться понад 75,0%. Зростають обсяги енергетичних витрат. На підприємствах харчової галузі за період 2007-2012 рр. їх частка збільшилася з 10,0 до 55,0%. Високою залишається питома вага операційних витрат, інновації впроваджується повільно. Це негативно впливає на конкурентні переваги вітчизняних харчових підприємств, у т.ч. ресурсні.

Рівень конкурентоспроможності знижує також значна зношеність основних засобів (на 45,0-55,0%), недостатня глибина та комплексність переробки сировини, відсутність виробництва власного технологічного обладнання, віддаленість від сировинних зон, недостатньо обгрунтована логістика. Оновлення основних засобах відбувається, переважно, у великих підприємствах або агрохолдингах. В останні 5 років частка інвестицій у харчові підприємства була значно (на 50,0%) меншою, ніж в інші промислові підприємства. У галузевому розрізі вони стосувалися переважно підприємств з виробництва кормів для тварин, борошномельних та круп'яних, кондитерських. Натомість підприємства інших основних галузей інвестуються недостатньо. Це також спричиняє низький рівень конкурентоспроможності вітчизняних харчових підприємств порівняно з зарубіжними при високому конкурентному ресурсному потенціалі.

Нами визначено, що на рівень конкурентоспроможності впливають як внутрішні (обсяг виробництва продукції, частка ринку), так і зовнішні чинники (ємність та динаміка ринку, позиція конкурентів). Так, розраховані нами показники табл. 1 вказують, що найбільший рівень конкурентоспроможності у Херсонській області мають підприємства кондитерської та хлібобулочної галузей, середній – м'ясопереробної, найменший – борошномельної. Це дозволило рекомендувати для них відповідні стратегії підвищення конкурентоспроможності на перспективу (збереження та збільшення частки

ринку, нарощування сировинної бази та якості продукції, зменшення собівартості продукції).

Таблиця 1

**Аналіз конкурентоспроможності харчових підприємств
у Херсонській області***

Продукція харчової промисловості	Обсяг виробництва в Україні, тис. т		Темп зростання ринку	Обсяг виробництва конкурентів, тис. т		Відносна частка ринку	Вага продукції в загальному обсязі реалізації області, %
	2007	2012		Херсонська область	Конкурент (Миколаївська область)		
М'ясо та м'ясна продукція	1912	2143,8	1,12	116,5	328,7	0,35	5,43
Молочна	12262	11086	0,90	629,6	463,9	1,36	5,68
Борошномельно-круп'яна	3226	2943	0,91	51,83	205,82	0,25	1,76
Хлібобулочні вироби	2034	1769	0,87	72,4	62,8	1,15	4,09
Кондитерська	600,9	950	1,58	30,35	24,73	1,23	3,2

Згідно даних SWOT-аналізу, провідною конкурентною перевагою харчових підприємств України та Херсонської області зокрема, є власна сировинно-ресурсна база. Як показує рис. 2, в сучасний період на переробку направляється понад 25,0% сільськогосподарської сировини.

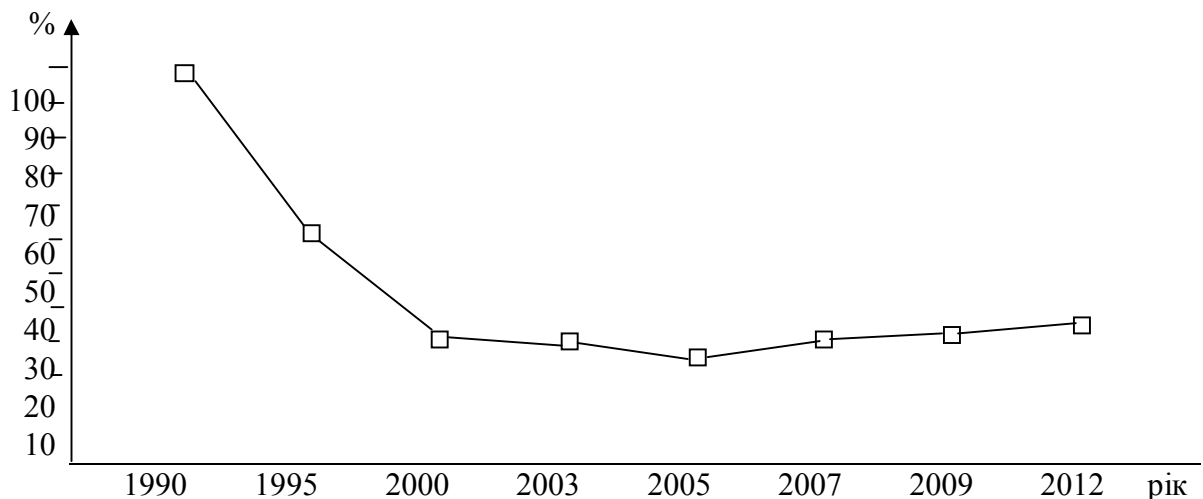

Рис. 2. Динаміка реалізації сільськогосподарської сировини харчовим і переробним підприємствам Херсонської області (розраховано автором за даними Департаменту агропромислового розвитку Херсонської ОДА, 2013 р.)

Отже, є значний потенціал для збільшення її обсягів у перспективі. Особливо це стосується борошномельних, плодоовочеконсервних, виноробних,

олієжирових підприємств. В області також вводяться в дію й нові підприємства, зокрема, з переробки сої у м. Н. Каховка. За умови належного фінансово-інвестиційного забезпечення аграрних та харчових підприємств Україна взмозі у найближчий час збільшити обсяги виробництва продовольчих товарів у 1,5-2,0 разів.

Необхідно зазначити, що інвестиційні ресурси харчових підприємств Херсонської області є недостатніми та потребують суттєвого збільшення. Так, майже 90,0% інвестицій, що на них надходять, є власними коштами. Великі провідні підприємства галузі мають у своїй структурі іноземний капітал або є повністю іноземними (ЗАТ «Чумак» українсько-шведське, ПраТ «Фрідом фарм бекон» американське, завод «Данон Дніпро» французький). При цьому «Чумак» володіє найбільшими площами під огірками у Європі – понад 28 га та займає під овочами понад 200 га. Завдяки саме якійсирині він став поставником продукції для всесвітньовідомих компаній «Юнілівер», «Макдональдс», «Молінос де Ла Плата». Загалом обсяг експорту перевищує 20,0% реалізованої продукції. Херсонський завод «Данон» забезпечує понад 30,0% українського ринку йогуртів та молочної продукції. Безумовно, присутність вітчизняних зовнішніх інвесторів також сприяла зміцненню продовольчої та економічної безпеки країни та регіону.

Доведено, що у структурі ресурсного потенціалу конкурентоспроможності харчових підприємств провідне місце належить інноваціям. При впровадженні інновацій харчові підприємства застосовують переважно ресурсні, продуктові, функціональні, маркетингові, бізнес-стратегії. Проте їх впровадження часто стримується недостатнім обсягом інвестицій, особливо зовнішніх та на рівні малих і середніх підприємств. Тому важливе значення має застосування комплексу заходів з підтримки інноваційної складової ресурсного потенціалу – пільгового оподаткування, кредитування, державно-приватного партнерства, бюджетної підтримки.

У третьому розділі **«Напрями удосконалення та підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу конкурентоспроможності харчових підприємств»** обґрунтовано організаційно-економічний механізм підвищення конкурентоспроможності харчових підприємств на ресурсній основі, визначені інноваційні та фінансово-інвестиційні ресурси підвищення конкурентоспроможності харчових підприємств.

Організаційно-економічний механізм управління конкурентоспроможністю підприємств харчової промисловості можна визначити як сукупність організаційних та економічних методів, які впливають на систему управління виробництва з метою отримання конкурентних переваг, забезпечення ефективного функціонування та розвитку. Структуру організаційно-економічного механізму управління конкурентоспроможністю підприємств харчової промисловості представлено на рис. 3.

Структура організаційно-економічного механізму управління ресурсним потенціалом харчового підприємства за нашим підходом є комплексом

компонентів, а саме: суб'єкти та об'єкти управління; послідовність етапів впровадження та використання стратегічного управління ресурсним потенціалом харчового підприємства у цілому; завдання стратегічного управління ресурсним потенціалом; оцінка ресурсного потенціалу: послідовність, результати та наслідки; розробка заходів забезпечення розвитку ресурсного потенціалу; аналіз меж інтегрального показника ресурсного потенціалу; коригувальні дії у разі часткової відповідності ресурсного потенціалу вимогам харчового підприємства; розробка рекомендацій щодо підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу.

Рис. 3. Структура організаційно-економічного механізму управління конкурентоспроможністю підприємств харчової промисловості

Стратегічне управління ресурсним потенціалом харчового підприємства є складним процесом з акцентом на прийняття ключових рішень щодо діяльності підприємства, спрямованої на забезпечення переваг порівняно з конкурентами за рахунок постійного створення ефективної комбінації ресурсів та їх відповідності змінам зовнішнього середовища. За таким підходом ресурсний потенціал розглядається як система взаємопов'язаних видів ресурсів, що знаходяться у розпорядженні підприємства або можуть бути залучені до його господарської діяльності, комбінація яких дозволяє забезпечити здійснення місії та досягнення стратегічних цілей розвитку на підставі визначення його відповідності потребам внутрішнього середовища, розрахованим за взаємодією із зовнішнім середовищем.

Сьогодні інноваційна діяльність підприємств харчової промисловості спрямована у бік інноваційної продукції та засобів виробництва, що належать до процесних виробничих інновацій та забезпечують вироблення інноваційної продукції харчування промислового виробництва. В 2012 р. в цьому напрямку витрачалось 89,6 % загальних витрат інноваційної діяльності підприємств, що дозволило істотно збільшити технологічний рівень підприємств харчової промисловості за рахунок придбання основних засобів та програмного

забезпечення (в структурі капітальних вкладень харчової промисловості – до 12,7 % у 2011 р. і до 9,4 % у 2012 р., тобто більш, ніж удвічі).

Інвестиційна складова ресурсного потенціалу харчової промисловості повинна кількісно та якісно зростати. Це зростання слід розглядати як гарантію продовольчої та важливий чинник економічної безпеки держави. Водночас вона має повною мірою відповідати сучасним вимогам ведення виробництва і бути цілісно та структурно збалансованою. Фінансова криза негативно вплинула на стан економік багатьох країн світу, а також і на погіршення показників зовнішньоекономічної діяльності України та її окремих регіонів. Так, частка підприємств Херсонської області в загальних обсягах експорту та імпорту країни у 2012 р. становила по 0,6% – це 23 і 18 місце відповідно серед регіонів України. Серед областей-сусідів Херсонщина посіла четверте місце за експортом після Дніпропетровської (479,0 млн. дол.), Миколаївської (363,8 млн. дол.) та Запорізької (322,3 млн. дол.) областей; за імпортом посіла друге місце після Миколаївської (398,5 млн. дол.) області. Інформацію про зовнішню торгівлю продукцією підприємств харчової промисловості Херсонської області наведено в табл. 2.

Зовнішньоекономічна діяльність на сучасному етапі є надзвичайно динамічною, вона перетворилася у важливу сферу економіки України. Незважаючи на загальну світову тенденцію до зростання, за підсумками 2012 р. обсяги експорту продукції підприємств харчової промисловості Херсонської області зменшились на 2,32 %, імпорт збільшився на 14,59 % порівняно з 2011 р., зберігалось позитивне сальдо зовнішньоторговельного балансу. Іноземне інвестування підприємств харчової промисловості Херсонської області не зазнало значних змін. За підсумками 2012 р. зафіксовано зменшення обсягів находжень порівняно з обсягами, що надійшли у 2009-2011 рр.

Потенціал співпраці, зважаючи на велику інвестиційну ємність регіону, використовується ще не повною мірою. Пріоритетними напрямками у сфері залучення інвестицій залишаються такі, що спрямовані на розвиток виробництва продовольства, створення нових і реконструкцію діючих потужностей підприємств харчової та переробної галузей. Експортні можливості підприємств харчової промисловості Херсонської області з іноземними інвестиціями на перспективу такі: мед бджолиний натуральний, сухофрукти – потенційно можуть експортуватися до країн ЄС, солод – до Російської Федерації; цукор-пісок білий буряковий – до країн СНД; сік яблучний концентрований неосвітлений – до Німеччини, Угорщини, Польщі; макаронні вироби – до Білорусії, Російської Федерації, Молдови.

Харчові підприємства різних форм власності, зацікавлені в отриманні прямих інвестицій, шукають співробітництва для забезпечення виробництва новими технологіями та досвідом менеджменту. В умовах економічної кризи складно гарантувати конкурентоспроможність вітчизняної економіки щодо залучення іноземних інвестицій, оскільки інвестори стикаються з надмірною бюрократизацією і корумпованістю процедури оформлення інвестицій, декларативним характером вітчизняного законодавства, неузгодженістю окремих положень нормативно-правових актів та високої централізації процесу управління іноземними інвестиціями.

**Зовнішня торгівля продукцією підприємств харчової промисловості
Херсонської області***

тис. дол.

Товарні групи	2011 р.		2012 р.		у % до 2011 р.
	Країни СНД	Інші країни	Країни СНД	Інші країни	
Експорт	35743,8	22168,0	25126,3	31443,90	97,68
М'ясо і субпродукти харчові	-	-	2819,9	-	-
Молоко і молочні продукти, яйця	10613,3	6743,5	9808,9	18947,3	165,67
Овочі, коренеплоди	412,6	184,7	288,7	843,3	189,51
Продукція борошномельного виробництва	19682,8	936,3	8733,2	3650,7	60,1
Жири і масла тваринного та рослинного походження	-	58,3	34,6	-	59,35
Цукор та вироби з нього	667,5	209,1	831,9	32,5	98,61
Какао та продукти з нього	2248,5	592,0	482,4	65,9	19,3
Їстівні плоди і горіхи, цитрусові	-	5384,8	748,1	5715,9	120,04
Продукти переробки плодів, овочів	1209,8	3083,2	221,0	507,5	16,97
Напої алкогольні і безалкогольні, оцет	909,3	4976,1	1157,6	1680,8	48,23
Імпорт	-	9597,20	30,5	10967,2	114,59
М'ясо і субпродукти харчові	-	3646,8	-	3514,9	96,38
Риба і рибопродукти	-	25,4	-	24,2	95,28
Молоко і молочні продукти, яйця	-	50,7	-	-	-
Овочі, коренеплоди	-	89,6	-	955,6	1066,52
Їстівні плоди і горіхи, цитрусові	-	2406,4	-	3853,5	160,14
Кава, чай, прянощі	-	467,4	-	1038,3	222,14
Продукція борошномельного виробництва	-	8,6	-	0,5	5,81
Цукор та вироби з нього	-	201,2	0,1	205,4	102,14
Какао та продукти з нього	-	2693,3	30,4	1374,6	52,17
Продукти переробки плодів, овочів	-	1,3	-	0,2	15,38
Напої алкогольні і безалкогольні, оцет	-	6,5	-	-	-
Сальдо зовнішньоторговельного обороту	35743,8	12570,8	25095,8	20476,7	94,32

Для активізації іноземного інвестування необхідно вдосконалювати державне управління процесами залучення іноземних інвестицій на регіональному рівні, здійснювати переміщення «центру ваги» прийняття рішень щодо залучення зарубіжних капіталів на регіональний рівень.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі здійснено теоретичне узагальнення і запропоноване нове вирішення важливого науково-практичного завдання – формування та раціонального використання ресурсного потенціалу підвищення конкурентоспроможності харчових підприємств. Отримані наукові результати дають можливість зробити наступні висновки теоретичного, методичного та прикладного характеру:

1. Економічний зміст ресурсного потенціалу конкурентоспроможності харчових підприємств передбачає його розуміння як підґрунтя формування їх конкурентних переваг на довгострокову перспективу. У його структурі виділяються виробничо-економічні, фінансово-інвестиційні, інноваційні, інформаційні ресурси та якість продовольчої продукції. На ефективне використання ресурсного потенціалу здійснюють вплив чинники внутрішнього та зовнішнього характеру. Їх врахування дозволяє розробити принципи раціонального ресурсокористування, обґрунтувати прийняття управлінських рішень.

2. Організація моніторингу, контролю та стандартизації якості готової продукції є важливим чинником підвищення ефективності використання ресурсів конкурентоспроможності. Їх повинні постійно здійснювати відповідні підрозділи харчових підприємств, місцеві, регіональні та національні лабораторії. Необхідною є розробка єдиного кадастру державних стандартів на всі види продовольчих товарів. Важливе значення має розробка та впровадження сертифікатів якості та відповідності готової продукції і сільськогосподарської сировини відповідно до вимог СОТ та ЄС.

3. Методичні засади оцінки ефективності використання ресурсного потенціалу конкурентоспроможності харчових підприємств передбачають використання методів SWOT-аналізу для виявлення конкурентних переваг внутрішнього та загроз зовнішнього середовища функціонування, бальних та індексних показників оцінки рівня конкурентоспроможності та ранжування підприємств за його значенням з метою вироблення стратегій її підвищення та прийняття відповідних управлінських рішень. Важливе значення при цьому має розрахунок та застосування матриці БКГ.

4. Виявлено, що найвищий рівень конкурентоспроможності серед харчових підприємств Херсонської області мають хлібобулочні, кондитерські, олієжирові, плодоовочеконсервні, виноробні підприємства. Значні темпи зростання характеризують розвиток великих молоко- та м'ясопереробних підприємств. Це зумовлено можливостями формування їх власної сировинної бази на інноваційних організаційно-технологічних засадах. Менші конкурентні

переваги через високу собівартість продукції мають борошномельні, круп'яні, рибопереробні підприємства.

5. Обґрунтовано, що в Україні та Херсонській області зокрема наявний значний сировинно-ресурсний потенціал для конкурентоспроможного розвитку підприємств практично всіх галузей харчової промисловості. Його використання оцінюється на рівні 25,0-30,0% потенційних можливостей. Проблема полягає швидче у низькій рентабельності окремих галузей аграрного виробництва, високій собівартості сировини, її якості та відповідності, відсутності тісних інтеграційних зв'язків та кооперації між підприємствами, недостатніх інвестиціях для модернізації виробництва та переробки сировини.

6. Визначено, що сучасні інновації переробних підприємств стосуються, у першу чергу, впровадження нового устаткування та технологічних ліній по виробництву продовольчих товарів, організації власної сировинної бази та модернізації систем логістики, удосконалення операційних та бізнес-процесів, рекламної діяльності та маркетингових стратегій. Їх поширення стримується або гальмується через недостатність фінансово-інвестиційних ресурсів. У перспективі інноваційну діяльність необхідно зосередити також на ресурсо- та енергозбереженні з метою зменшення собівартості продукції та підвищення конкурентоспроможності виробництва.

7. Запропоновано, що у структурі організаційно-господарського механізму удосконалення та підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу конкурентоспроможності харчових підприємств необхідно розвивати у першу чергу важелі, направлені на використання сировинних конкурентних переваг, кваліфікованих трудових ресурсів, виробництво якісної органічної продукції. До них належить бюджетна підтримка, пільгове кредитування та оподаткування, моніторинг, контроль та стандартизація якості готової продукції, державний протекціонізм на внутрішньому та зовнішньому ринках.

8. Обґрунтовано, що сукупність інноваційних ресурсів харчових підприємств з метою підвищення їх конкурентоспроможності складають насамперед новітні технології виробництва якісної сировини (не прямі ресурси) та її переробки, нові зразки продукції та обладнання, технології зберігання, інформаційні ресурси для здійснення логістики та реклами, продаж через мережу Інтернет, інновації в організації операційних процесів, розробці ресурсних, продуктових, маркетингових та функціональних стратегій підвищення конкурентоспроможності, створенні лабораторій якості, стандартизації та сертифікації якості готової продовольчої продукції та сировини.

9. Встановлено, що фінансово-інвестиційні джерела для ефективного використання ресурсного потенціалу підвищення конкурентоспроможності харчових підприємств формують пільгове кредитування та оподаткування, бюджетна та регіональна підтримка пріоритетних інноваційно-інвестиційних проектів, приватні інвестиції вітчизняних та зарубіжних інвесторів, державно-приватне партнерство у здійсненні соціально-економічної діяльності харчових підприємств. Важливе значення має співпраця харчових підприємств та ВНЗ

відповідного профілю при розробці та виконанні бакалаврських та магістерських програм підготовки інноваційних кадрів для галузі у цілому.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у фахових наукових виданнях:

1. Круковський Д.В. Організація моніторингу, контролю та сиртефікації продукції підприємств харчової промисловості / Д.В. Круковський // Таврійський науковий вісник: зб. наук. праць. – Вип. 78. – Херсон: Айлант, 2011. – С. 162-166.

2. Круковський Д.В. Ресурсний потенціал конкурентоспроможності харчових підприємств, чинники та принципи його використання / Д.В. Круковський // Таврійський науковий вісник: Науковий журнал. – Вип. 79 – Херсон: Грінь Д.С., 2012. – С. 334-338.

3. Круковський Д.В. Аналіз та оцінка рівня конкурентоспроможності харчових підприємств / Д.В. Круковський // Таврійський науковий вісник: Науковий журнал. – Вип. 84. – Херсон: Грінь Д. С., 2013. – С. 312-316.

4. Круковський Д.В. Організаційно-економічні засади розвитку та вдосконалення діяльності у туристично-рекреаційній сфері / Д.В. Круковський // Ефективна економіка (інтернет видання). – 2013. – № 9. – Електронний ресурс. – Режим доступу: www.economy.nauka.com.ua

5. Круковський Д.В. Регулювання впливу структурних зрушень на конкурентоспроможність аграрного виробництва / Д.В. Круковський, М.М. Ігнатенко, І.І. Яровий // Scientific journal of academic research «Black sea», economic science. – Part A. December 2013. – С. 73-78. – *(Особистий внесок автора: обґрунтовано чинники, що впливають на структурні зрушення в аграрному виробництві).*

Матеріали конференцій:

6. Круковський Д.В. Методичні засади оцінки ефективності використання ресурсного потенціалу конкурентоспроможності харчових підприємств / Д.В. Круковський // Бъдещето въпроси от света на наука та: материали за 7-а Международна научна практична конференция, (София, 17-25 декември 2011 г.). – Икономики. София. «Бял ГРАД-БГ» ООД. – С. 47-48.

7. Круковський Д.В. Інноваційні ресурси підвищення конкурентоспроможності харчових підприємств України / Д.В. Круковський // Strategiczne pytania światowej nauki – 2012: materiały VIII Międzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji, (Przemysł, 07-15 lutego 2012 r.). – Przemysł. Ekonomiczne nauki. – Przemysł: Nauka i studia, 2012. – С. 23-25.

8. Круковський Д.В. Фінансово-інвестиційні ресурси підвищення конкурентоспроможності харчових підприємств / Д.В. Круковський // Матер. II Актуальні аспекти розвитку підприємств аграрної сфери: облік, аудит та фінансування: Всеукр. наук.-практ. Інтернет-конф. викладачів, молодих учених та студентів, (м. Херсон, 18-19 листопада 2013 р.). – Херсон: Грінь Д.С., 2013. – С. 52-55.

АНОТАЦІЯ

Круковський Д.В. Ресурсний потенціал конкурентоспроможності харчових підприємств. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). – Одеська національна академія харчових технологій, Одеса, 2014.

У дисертаційній роботі здійснено визначення економічної сутності та особливостей ресурсного потенціалу у системі категорій конкурентоспроможності та конкурентоспроможного розвитку харчових підприємств, визначено організаційні основи здійснення моніторингу, контролю та стандартизації якості продукції як важливого складника ресурсного потенціалу, визначено методичні засади оцінки ефективності використання ресурсного потенціалу конкурентоспроможності харчових підприємств.

Здійснено оцінку та аналіз рівня конкурентоспроможності харчових підприємств, їх сировинно-ресурсного забезпечення, проблем використання інноваційної складової ресурсного потенціалу конкурентоспроможності. Обґрунтовано організаційно-економічний механізм підвищення конкурентоспроможності харчових підприємств на ресурсній основі, визначені її інноваційні та фінансово-інвестиційні ресурси підвищення конкурентоспроможності харчових підприємств.

Ключові слова: ресурсний потенціал, конкурентоспроможність, харчові підприємства, моніторинг, контроль, інновації, якість, фінансово-економічна стійкість, продукція, маркетингові та ресурсні стратегії, управління, підвищення.

АННОТАЦИЯ

Круковский Д.В. Ресурсный потенциал конкурентоспособности пищевых предприятий. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.04 – экономика и управление предприятиями (по видам экономической деятельности). – Одесская национальная академия пищевых технологий, Одесса, 2014.

В диссертации обоснованы направления повышения конкурентоспособности пищевых предприятий на ресурсных началах (углубление переработки продовольственного сырья, активизация инновационно-инвестиционных ресурсов, совершенствование производственно-операционных процессов, повышение эффективности трудовых ресурсов и управление предприятиями).

Экономическое содержание ресурсного потенциала конкурентоспособности пищевых предприятий предполагает его понимание как основа формирования их конкурентных преимуществ на долгосрочную

перспективу. В его структуре выделяются производственно-экономические, финансово-инвестиционные, инновационные, информационные ресурсы и качество продовольственной продукции. На эффективное использование ресурсного потенциала оказывают влияние факторы внутреннего и внешнего характера. Их учет позволяет разработать принципы рационального ресурсопользования, обосновать принятие управленческих решений.

Определена потребность и особенности организации мониторинга и контроля уровня конкурентоспособности пищевых предприятий и ресурсного обеспечения ее повышения с применением показателей ресурсоотдачи и ресурсосбережения, финансово-экономической устойчивости, себестоимости и качества продукции, рентабельности производства, производительности труда и эффективности управления.

Усовершенствованы методические подходы относительно оценки эффективности ресурсного обеспечения конкурентоспособности пищевых предприятий (с использованием сравнительных показателей, баллов и рейтингов ресурсопользования и уровней конкурентоспособности); анализ конкурентоспособности пищевых предприятий в разрезе их отраслевой принадлежности и размещения, ресурсопользования и инновационности производства; оценку сырьевых ресурсов пищевых предприятий через доступность сырьевых зон, характер поставки и переработки; определение инновационности производства как важного ресурса конкурентоспособности через количество внедрения инноваций, инновационные образцы продукции и технологии.

Выявлено, что высокий уровень конкурентоспособности среди пищевых предприятий Херсонской области имеют хлебобулочные, кондитерские, масложировые, плодоовощеконсервные, винодельческие предприятия. Значительные темпы роста характеризуют развитие крупных молоко - и мясоперерабатывающих предприятий. Это обусловлено возможностями формирования их собственной сырьевой базы на инновационных организационно-технологических принципах. Меньшие конкурентные преимущества из-за высокой себестоимости продукции имеют мукомольные, крупяные, рыбоперерабатывающие предприятия.

Обосновано, что в Украине и Херсонской области в частности имеющийся значительный ресурсно-ресурсный потенциал для конкурентоспособного развития предприятий практически всех отраслей пищевой промышленности. Его использование оценивается на уровне 25,0-30,0% потенциальных возможностей. Проблема заключается скорее в низкой рентабельности отдельных отраслей аграрного производства, высокой себестоимости сырья, его качества и соответствия, отсутствия тесных интеграционных связей и кооперации между предприятиями, недостаточных инвестициях для модернизации производства и переработки сырья.

Предложено, что в структуре организационно-хозяйственного механизма совершенствования и повышения эффективности использования ресурсного потенциала конкурентоспособности пищевых предприятий необходимо развивать в первую очередь рычаги, направленные на использование сырьевых

конкурентных преимуществ, квалифицированных трудовых ресурсов, производство качественной органической продукции. К ним относятся бюджетная поддержка, льготное кредитование и налогообложение, мониторинг, контроль и стандартизация качества готовой продукции, государственный протекционизм на внутреннем и внешнем рынках.

Обосновано, что совокупность инновационных ресурсов пищевых предприятий с целью повышения их конкурентоспособности составляют прежде всего новейшие технологии производства качественного сырья (не прямые ресурсы) и ее переработки, новые образцы продукции и оборудования, технологии хранения, информационные ресурсы для осуществления логистики и рекламы, продажа через сеть Интернет, инновации в организации операционных процессов, разработке ресурсных, продуктовых, маркетинговых и функциональных стратегий повышения конкурентоспособности, создании лабораторий качества, стандартизации и сертификации качества готовой продовольственной продукции и сырья.

Установлено, что финансово-инвестиционные источники для эффективного использования ресурсного потенциала повышения конкурентоспособности пищевых предприятий формируют льготное кредитование и налогообложение, бюджетная и региональная поддержка приоритетных инновационно-инвестиционных проектов, частные инвестиции отечественных и зарубежных инвесторов, государственно-частное партнерство в осуществлении социально-экономической деятельности пищевых предприятий. Важное значение имеет сотрудничество пищевых предприятий и ВУЗОВ соответствующего профиля при разработке и выполнении бакалаврских и магистерских программ подготовки инновационных кадров для отрасли в целом.

Ключевые слова: ресурсный потенциал, конкурентоспособность, пищевые предприятия, мониторинг, контроль, инновации, качество, финансово-экономическая устойчивость, продукция, маркетинговые и ресурсные стратегии, управления, повышение.

SUMMARY

Krukovskiyy D.V. Resource potential competitiveness of the food enterprises. – Manuscript.

The dissertation for scientific degree of the candidate of economic Sciences on the specialty 08.00.04 – economy and management of enterprises (by the types of economic activity). – Odessa national Academy of food technology, Odessa, 2014.

In this dissertation work carried out determination of the economic nature and characteristics of the resource potential in the system of categories of competitiveness and competitive development of food enterprises, defined as the organizational basis for monitoring, control and standardization of product quality as an important component of the resource potential, defined methodological framework for assessing the efficiency of resource potential competitiveness of the food industry.

Performed evaluation and analysis of the level of competitiveness of the food industry, resource-resources, challenges in the use of the innovation component of the resource potential competitiveness. Justified organizational-economic mechanism of increase of competitiveness of the food enterprises on a resource basis, determined its innovation and investment resources to improve the competitiveness of the food enterprises.

Key words: resource potential, competitiveness, food enterprises, monitoring, control, innovation, financial and economic sustainability, production, marketing and resource strategy, governance, increase.

